

Křesťanské myšlení scholastické

Scholastika: druhá hlavní fáze vývoje křesťanské filosofie

1. Ranná scholastika

- Církevní školy: dominance náboženská a theologická, ale i cesta k budoucí filosofii: **trivium** (součástí i tzv. dialektika) plus **kvadrivium**.
- **Boj o dialektiku:** dialektikové Petr Abelard) versus antidialektikové (Petr Damiani).
- **Boj o univerzália:** Realismus versus nominalismus.
- **Boj proti racionalizaci křesťanství: mystika** (sv. Bernard: Člověk je třtinou klátící se ve větru). Primární akt víry a prožitku.

2. Vrcholná scholastika

a) Uzavřenost křesťanského myšlení (myšlenková i etnická).

b) **Vedle ní další kultury:** židovská a tzv. arabská (spojuje zjm. vliv antický a východní, indický).

c) Filosofický proud v arabské kultuře - **Arabský aristotelismus:**

c1) Východní větev: **Avicena** (980-1037)

- Vliv novoplatonismu a Aristotela.
- Věčnost stvořeného světa (hmotného).

C2) Západní větev: **Averroes** (1126-1198)

- Rekonstrukce Aristotela – Aristotelés vysvětlil přírodu, já jsem vysvětlil Aristotela.
- Teorie dvojí pravdy.
- Věčnost stvořeného světa – až pantheismus.
- Smrtelnost individuální lidské duše (individualita tkví v nižším rozumu), nesmrtelný pouze vyšší rozum (činný rozum) – viz Aristotelovo učení o duši.

c) **Kristianizace Aristotela:**

c1) **Albert Veliký** (1195?-1280)

- Amatér ve vztahu k Aristotelovi.
- Dominikán (vztah k zakladateli Dominikánů Jordanu ze Saska)
- Zájem o přírodu.
- Theolog musí znát filosofii a přírodu, aby byl dobrým theologem (odmítnutí theologických argumentů v přírodovědeckém poznání).
- Nové spojení víry a rozumu.

C2) **Tomáš Akvinský** (1225-1274)

- **Život:** otec italský hrabě, matka normandská šlechtična. Mládí v klášteře Monte Casino (výjimečná zvědavost, pracovitost) – Dominikáni. Cesta do Paříže a jeho studia u Alberta Velikého. Učitelem na univerzitách v Paříži a Itálii.
- **Vztah k Aristotelovi** – přijetí Albertovy mise v „boji proti Aristotelovi“, spíše však proti averroistické interpretaci Aristotela.

- Summa theologická, Summa proti pohanům (Averroismu).
- **Metoda: Pokřtění (kristianizace) Aristotela:**
Přijetí části Aristotelovy metafysiky (té, která nebyla v rozporu s křesťanstvím) a po přepracování se mohla stát jádrem nové křesťanské filosofie). Část Aristotelovy filosofie, která byla v rozporu s křesťanstvím, byla nahrazena jinými částmi Aristotelova myšlení, které opět nebyly v rozporu s křesťanstvím. Spojením obého se zrodila **nová filosofická obhajoba (apologetika) křesťanství postavená na Aristotelově metafysice.**
- Vztah víry a rozumu: nejsou v rozporu, obojí je od Boha (emancipace rozumu).
- Kritika teorie dvojí pravdy (Averroes). Rozum dokazuje zjevené pravdy (např. důkazy existence boží), co nelze rozumem dokázat – víra (jen nemnoho tvrzení).
- Filosofie postupuje od výtvorů k Bohu, theologie postupuje od Boha k výtvorům.

Proti Averroismu:

- Tvrzení, že Bůh je nad světem a před světem.
- Nesmrtelnost lidské duše (individualita je dána tělem, duše jsou ve své podstatě stejnorodé)!
- Svoboda vůle člověka: i proti sv. Augustinovi.
- Hylémorfismus: Bůh je čistá forma, Bůh je čistým uskutečněním.
“Já jsem, který jsem.“
Vysvětlení E. V.: Bůh nemůže neexistovat.
- Člověk je jednotou látky a formy (na rozdíl od Augustinova tvrzení, že duše disponují tělem).
- **Závěr:**
  - : Tomáš Akvinský jistým způsobem zamezil roztržce mezi filosofií a theologií.
  - : Tomáš Akvinský jistým způsobem zamezil herezi křesťanství vnikem averroizovaného Aristotela.
  - : Tomáš Akvinský jistým způsobem přispěl k další vlně racionalizace křesťanství. To však vyvolalo další vlnu mystiky.